

Грузін В.Я.

3.4. Національно-патріотичний зміст правової культури молоді малих міст України

Колись почув від одного знайомого чиновника облдержадміністрації фразу: «Великі міста мають великі проблеми, а малі міста – величезні проблеми».

Цей вислів також безпосередньо стосується і молодіжного середовища. Тобто, якщо в обласних центрах робота з молоддю хоча - би, якимось чином, налагоджена, то в малих містечках вона відверто занедбана і зводиться до проведення рідкісних нецікавих молодіжних заходів.

Проблема молоді являється одною з найважливіших, адже як банально це б не було – від неї залежить майбутнє. Повсякчас актуальними і не вирішеними лишаються питання низького рівня життя, безробіття, економічна та соціальна залежність від батьків, неможливість започаткування власної справи, придбання житла, недоступні банківські кредити. Молодь губиться в розмаїтті субкультур, дозвілля у яких не передбачає патріотичного спрямування, а подеколи – зовсім його заперечує. Здоровий спосіб життя все ще не є нормою та цінністю для більшості молоді України. Відтак дозвілля проводиться нею часто на шкоду власному фізичному та психічному здоров'ю.

Різноманітні свята, заходи, влаштовані та очолювані державними відділами у справах сім'ї та молоді, нагадують з'їзди груп підтримки партій (звісно провладних), з усією відповідною атрибутикою та антуражем, коли форма, а не зміст стає засобом та єдиною метою проведення цих заходів.

З цього видно, що дії уповноваженого чиновництва радше сприяють витисненню української молоді з України, направлені на нав'язування молоді чужих рішень та політичної волі, міфів щодо нашої історії, наших героїв, реалій сьогодення, стимулюють громадську інертність та політичну апатію.

Молоді люди вважають, що подбати про них повинен хто завгодно: політики, державні структури, громадські організації, викладачі, батьки та родичі, тільки не вони самі. У своїй більшості сучасна молодь України

політично пасивна, її участь в політичному житті часто обмежується політичним заробітчанством.

Патріотизм також не входить у число базових молодіжних цінностей, тим більше що впав престиж термінової служби в армії число «відмовників» і «уклоністів» перевищило всі мислимі межі. Відстрочка від призову в армію стає проблемою не тільки соціальною, але і політичною: це посилює напруженість і протистояння в суспільстві. Молодь, яка не має змоги реалізовуватися та розвиватися намагається заспокоїтись наркотичним та алкогольним дурманом, тому дуже важливо надавати їй можливість отримати якісну освіту. Але найголовнішою проблемою є працевлаштування. Ніхто не знає чи зможе молодий спеціаліст знайти вакантне місце за своєю спеціальністю після того як закінчить навчальний заклад, особливо в невеликих містах і містечках. Саме тут у хлопців і дівчат існують невисокі можливості набуття престижних місць працевлаштування, змістовного проведення дозвілля. Через це більшість випускників після того як закінчили професійне навчання починають пошук роботи у великих містах. А яка доля у тих, хто хоче залишитися у рідному, хоч і маленькому місті ніхто невідомо. На це питання може відповісти тільки час.

Та не все так погано як здається, не всі просто безцільно шукають чим займатись у житті, дуже велика кількість тих, у кого величезна спрага до знань. Саме за таким людьми, в тому числі студентами малих міст України, майбутнє нашої країни.

У сучасних умовах загрози розвитку України та її національної безпеки важлива роль належить національно-патріотичному вихованню студентської молоді. Адже майбутнє нашого народу залежатиме від змісту цінностей, що закладаються орієнтири молодих людей, та від того, якою мірою духовність стане основою їх життя.

Молодь - це та важлива частина суспільства, що зосереджує в собі його приховані резерви, це та суспільна сила, репрезентанти якої можуть здійснювати різні починання та внаслідок своїх вікових особливостей ще не сприймають громадський порядок як щось стале, а тому від того потенціалу,

яким вони будуть «заряджені» (позитивно чи протиправно), залежатиме подальший розвиток суспільного, державного та правового процесів у країні.

Одне з найголовніших завдань держави полягає в тому, щоб розглядати молодь і суспільство у взаємодії, оскільки життєздатність будь-якої держави залежить насамперед від дотепного і раціонального використання її прихованих ресурсів, якими і є нова вікова генерація її населення.

Актуальність національно-патріотичного виховання майбутніх фахівців, як і загалом громадян України, у сучасних умовах зумовлюється сучасним процесом формування єдиної політичної нації на шляху національного відродження та формування нового громадянського суспільства. Патріотичне виховання студентів - це організований, планомірний та цілеспрямований процес засвоєння особистістю національних цінностей і норм культури, спрямований на формування у неї національно-громадянської свідомості, патріотичних переконань і поведінки, усвідомлення своїх вчинків і дій на благо народу й держави, готовності до захисту Вітчизни [1, с. 53].

Глумачний словник української мови визначає патріотизм як любов до Батьківщини, до свого народу. Патріот – це людина, що любить свою Батьківщину, віддана своєму народові, готова заради них на жертви і подвиги [4, с. 223]. За роки незалежності термін «патріотизм» сприймався громадянами України по-різному: у більшості – у національному контексті, абсолютно щиро, з емоційно піднесеним ставленням до Батьківщини, з притисканням правої руки до серця під час виконання Державного гімну, у меншості – з байдужістю, а то і зовсім з агресивним запереченням

При цьому слід зазначити, що тема патріотизму була звичною в основному для мешканців західних областей України. У 2014р. у зв'язку із загрозливою ситуацією, що нависла над Україною через анексію Криму, нестабільність, а потім й проведення АТО на Донбасі, ситуація змінилася. Сьогодні патріотами впевнено себе називають також жителі східних та південних областей України, що є невинним і навіть закономірним явищем. Відомо, що тільки патріотично налаштований об'єднаний народ може протистояти небезпеці, що виникла на донедавна спокійній, мирній,

працелюбній Україні. Тому так важливо сьогодні відтворити в суспільстві почуття істинного українського патріотизму, поновити духовно-моральні та соціальні цінності. В умовах загрози національній безпеці патріотизм проявляється в готовності служити Україні, встати на її захист; у визнанні пріоритету суспільних і державних інтересів над особистими. «Таке розуміння патріотизму є базовим для усвідомлення сутності цього феномена в умовах розбудови правової держави та становлення ринкової економіки» [2]. У молодих людей протягом навчання повинні сформуватися громадянсько-активні та соціально значущі якості, які вони зможуть проявити в своїй практичній діяльності, пов'язаній із захистом інтересів Батьківщини, народу та реалізації власного потенціалу на користь України.

Надзвичайно важливою справою в національно-патріотичному вихованні студентської молоді є формування позитивного образу України та плекання здорового корпоративного духу – поваги до своєї Батьківщини.

Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. одним з головних завдань вищого навчального закладу визначає формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах. Ст. 58 зазначеного Закону затверджує необхідність «дотримуватися норм педагогічної етики, моралі, поважати гідність осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, прищеплювати їм любов до України, виховувати їх у дусі українського патріотизму і поваги до Конституції України та державних символів України» [6].

Тому перед науково-педагогічним складом навчальних закладів постійно стоїть надзвичайно відповідальне й почесне завдання: готувати не тільки високоосвічених фахівців своєї справи, не тільки давати глибокі професійні знання, але й виховувати гідних громадян України, національно свідомих патріотів. А це можливо тільки за наявності справжньої національної свідомості, коли молода людина уявляє український народ як єдиний суспільний організм, коли вона відчуває себе частинкою цієї спільноти.

Виховуючи в молоді любов до власного народу, ми тим самим прививаємо їй повагу, справедливе ставлення до інших народів, залежно від того, яку роль відігравали і відіграють вони в долі нашого народу [8, с. 84]. Національну державу мають будувати національно свідомі кадри!

Патріотизм як любов до Батьківщини і вірність та відданість їй постає одним із аспектів духовності людської особистості. Патріотизм як багатофункціональне поняття виражає, з одного боку, об'єктивне ставлення людини до світу, свого космопланетарного оточення, а з іншого, – суб'єктивний стан особистості, який знаходить вираження у почуттях, думках, переконаннях, ціннісних орієнтаціях, волі, рефлексії, діяльності. Крім того, патріотизм як глибоко соціальний за своєю природою феномен, є не тільки певний аспект життя суспільства, але і джерело його існування і розвитку, виступає як атрибут життєздатності, а іноді і виживаності соціуму.

Важливе місце в громадянському вихованні належить громадянській освіті – навчанню, спрямованому на формування знань про права та обов'язки людини. Вона пов'язана з формуванням соціально-політичної компетентності, передбачає політичну, правову й економічну освіченість [5, с. 6-10].

Патріотизм також передбачає формування національної самосвідомості, яка передбачає усвідомлення себе часткою національної (етнічної) спільноти, носієм національних (етнічних) цінностей. Національна самосвідомість ґрунтується на національній ідентифікації (ототожненні), вбирає в себе віру в духовні сили своєї нації, її майбутнє, почуття відповідальності перед своєю нацією; вміння осмислювати моральні та культурні цінності, історію, звичаї, обряди, символіку. Патріотизм також передбачає формування культури міжетнічних відносин, в основі яких лежить реалізація взаємозалежних інтересів етносів, народностей у процесі економічного, політичного, соціального й духовного життя на принципах свободи, рівноправності, взаємодопомоги, миру, толерантності [3].

Формування патріотизму як любові до рідного краю реалізується через формування в молодих людей установки на дбайливе ставлення до природи, яке виявляється в особистій причетності й відповідальності за збереження і

примноження природних багатств, виробленні вміння співіснувати з природою, в нетерпимості до її губителів, усвідомленні необхідності вирішення екологічних проблем.

Моральність особистості також можна вважати важливим компонентом патріотизму молоді. Моральність передбачає такі гуманістичні риси, як доброта, увага, чуйність, милосердя, толерантність, совість, чесність, повага, правдивість, працелюбність, справедливість, гідність, терпимість до людей, повага і любов до своїх батьків, роду. Норми моралі полегшують сприймання правових норм, які допомагають глибше усвідомлювати моральні істини. Моральна свідомість дає змогу усвідомити межу моральної поведінки, за якою починаються аморальні й протиправні вчинки.

Формування в молоді патріотизму пов'язане із розвитком в них мотивації до праці, яка передбачає усвідомлення життєвої потреби у трудовій активності, виявленні ініціативи, підприємництва, розуміння економічних законів і проблем суспільства та шляхів їх вирішення, готовності до соціальної творчості, конкурентоспроможності й самореалізації особистості в ринкових відносинах.

Державна незалежність, яку здобула Україна, перехід від тоталітарного режиму до демократизму, процес національного відродження потребують і відповідного виховання громадянина нової держави, який би добре знав основи правової культури, дотримувався правових законів.

Тим більше, що в сучасних умовах, особливо в малих містах України, спостерігається різкий спад виробництва та пов'язане з ним зростання безробіття, недоступно високі ціни багатьох форм дозвілля, скорочення кількості спортивних клубів, шкіл, гуртків, молодіжних таборів, розпад системи державних і громадських інститутів, що зумовлює активізацію право виховної роботи серед молоді, зокрема студентів.

Питання про правову освіту студентів актуальне у зв'язку з необхідністю виховання громадян у дусі активної участі у формуванні правової держави і законослухняності, забезпечення студентів правовою інформацією щодо чинного законодавства й практики його застосування, профілактики

правопорушень, які скоюються на ґрунті правового нігілізму, цинізму та аморальності; формування правової культури європейського типу, яка дасть можливість інтегруватись у європейський і світовий правовий простір для реалізації своїх приватних та публічних інтересів.

Головний напрям діяльності вищих навчальних закладів в активізації правового виховання студентів – підвищення правової культури молоді. У реалізації правового виховання неоцінна роль викладача, який сам має бути зразком точного й неухильного виконання норм поведінки, законів і своїх обов'язків, повинен вміло поєднувати теоретичне вивчення законів з їх практичним застосуванням, упроваджуючи інноваційні форми та методи роботи зі студентами: ділові й рольові виступи, бліц-турніри, диспути, КВК, створення і розв'язування проблемних ситуацій, інтерв'ювання досвідчених юристів, добір нормативно-правових документів до тем, аналіз матеріалів преси тощо. Крім тематичних уроків та бесід, олімпіад з правознавства, у вищих навчальних закладах важливо проводити наукові конференції, семінари, диспути, тематичні вечори, «круглі столи», випуски стіннівок і радіогазет.

Вдосконалення правового виховання студентів вимагає розуміння педагогами цієї роботи, систематичного підвищення ними рівня своєї педмайстерності, використання сучасних наукових досягнень, поширення й упровадження передового педагогічного досвіду. Проте серед недоліків правовиховної роботи в навчальних закладах залишається перевага словесних форм: бесід, лекцій, вечорів запитань і відповідей. У сучасних умовах студентам більше імпонують диспути, рольові ігри, «судові процеси».

Показником рівня патріотичної і правової вихованості студентської молоді є її участь у практичній діяльності громадянського характеру. Один з її аспектів – правоохоронна робота, спрямована на запобігання можливим асоціальним явищам у молодіжному середовищі. Така робота проводиться в найрізноманітніших формах: створення гуртків (об'єднань) та клубів, проведення диспутів, круглих столів, змагань, вікторин, брейн-рингів правознавчого спрямування; самоосвіта в галузі правових знань; волонтерська та пошукова робота студентів; організація зустрічей з працівниками

правоохоронних органів (юристами, працівниками міліції та ін.); участь у патріотичних акціях молодіжних організацій («Пласт», «Січ», «Сокіл»); музейно-етнографічна робота та ін.

Особливості сьогодення, в яких формується система правового виховання, вимагають своєї конкретизації і більш детального розгляду її окремих структурних елементів. Так, реалізація принципу науковості і доцільності в правовиховній діяльності передбачає чітке уявлення про суб'єктів, тобто про тих, хто здійснює правове виховання. Для порівняння зазначимо, що у радянські часи правове виховання здійснювалося через досить широке коло установ та організацій: державні органи, організації та установи, громадські організації та об'єднання, трудові колективи, органи народної освіти, вищі і середні спеціальні навчальні заклади, різні творчі союзи. Коло суб'єктів було настільки широким, що виникала нагальна потреба у забезпеченні цілеспрямованості та координованості їхніх дій. Умовами для цього виступали державне замовлення на даний вид діяльності і об'єктивна потреба суспільства в здійсненні правовиховних заходів, що у свою чергу забезпечувало стабільність правопорядку і високу соціально-правову активність усього населення.

В теперішній час, в умовах зростаючої дестабілізації суспільства держава, на жаль, втратила значну кількість суб'єктів правового виховання. На сьогодні вона істотно зменшила фінансування і розвиток правовиховних програм, змінивши тим самим саму систему правового виховання на структурному рівні. Нині коло суб'єктів правового виховання значно звузилося і представлено лише правоохоронною системою та навчальними закладами, які, виконуючи свої безпосередні функції, займаються правовиховною роботою час від часу, не маючи при цьому відповідних доктрин, програм і не координуючи свої зусилля у даному напрямі. У наш час у результаті реорганізації державно-правової системи в сферу дії правового виховання потрапляє лише незначна кількість громадян — учні, студенти навчальних закладів і співробітники правоохоронних органів. Відносно ж переважної більшості населення, особливо молоді, правовиховні заходи практично не здійснюються. Зміна орієнтацій та

форм поведінки при відсутності правовиховної діяльності набуває усе більш поширеного характеру і, з одного боку, викликає зростання міжособистісних конфліктів, а з другого — призводять до порушень соціально-правових норм, що загрожує поширенню девіантної поведінки і криміналізації суспільства. Тому зміст правового виховання повинен бути спрямований на вкорінення внутрішньої потреби людини у правомірній соціально активній поведінці і повазі до закону.

Багато в чому рівень правової вихованості суспільства визначається державно-правовою практикою, зокрема діяльністю владної еліти, адже саме на прикладі її представників виховується народ. Остання теза підтверджується як історичним досвідом, так і сучасною ситуацією в українській правовій дійсності. Протягом історичного розвитку український народ не раз ставав заручником непатріотичної еліти, яка захищала перш за все свої власні, а не народні інтереси. Цей чинник посилював індивідуалістичні настрої в українському суспільстві і формував недовіру до влади. У підсвідомості більшості населення України влада і право асоціювались із насильством над людиною, що стало однією з причин породження правового нігілізму в нашому суспільстві. На сучасному етапі державотворення, на превеликий жаль, спостерігаються схожі тенденції. Державно-правова практика останніх років містить багато прикладів того, що органи державної влади, органи місцевого самоврядування та їх посадові особи у своїй діяльності часто припускаються свідомого порушення вимог чинного законодавства. В першу чергу привертають увагу подібні явища у конституційно-правовій сфері, проте наявні вони і в інших галузях державно-правової практики. З одного боку, це є свідченням низького рівня правової культури відповідних посадовців, а з другого — наслідком цього є значне поширення деформацій свідомості у суспільстві в цілому, оскільки громадяни, в тому числі і молодь, продовжують переконуватись у тому, що право не виконує свого головного соціального призначення,

Ставлячи перед правовим вихованням завдання створення інструментарію по донесенню до розуму і почуттів кожної молодої людини

правових цінностей, потрібне відтворення системності традиційних засобів і методів правового виховання, таких як правовий всеобуч, пропаганда права, правова просвіта та ін., так і активне включення в систему правового виховання більш емоційно насичених засобів, таких як засоби масової інформації та художня література. Не можна не визнати, що в засобах масової інформації проводяться бесіди на правові теми, дискусії з актуальних питань політико-правових відносин, тематичні передачі (особливо слід відмітити роль у формуванні правової культури таких телепередач, як «Судові справи»), коментарії нового законодавства та ін. Проте їх дуже мало і в умовах комерціалізації та політизації нашого життя акцент в них часто зміщується з формування правових цінностей на «зведення рахунків» з політичними опонентами.

Важливу роль у формуванні правової культури суспільства відіграють такі засоби масової інформації, як газетна стаття, театральні постанови, кіно та телебачення. Проте більшості публікацій і сценаріїв фільмів не вистачає глибини і всебічності при дослідженні проблеми патріотизму, виховання почуття поваги до прав і свобод людини, роз'яснення нової ролі права в житті людей. У них, на жаль правовиховний ефект переважається сенсаційністю, жорстокістю та технологією злочину. Не сприяє розвитку правової культури і демонстрація безтурботного і солодкого життя багатих людей з їх неповагою до закону і безкарністю.

Розбудова громадянського суспільства та забезпечення його подальшого розвитку можливі за умови досягнення всіма громадянами або переважною їх більшістю високого рівня громадянської зрілості. Досягнення цього рівня потребує надійної науково обґрунтованої системи громадянського виховання і, перш за все, молоді. Актуальність проблеми формування у молодих людей громадянських цінностей обумовлена об'єктивними потребами та закономірностями суспільного та економічного розвитку нашої держави. В умовах створення правової держави особливого значення набуває формування правової культури, тому що без правової культури неможливе здійснення правової реформи, забезпечення нормальної життєдіяльності суспільства,

особистості. Правова культура представляє собою знання найбільш необхідного законодавства, вміння правильно розуміти і використовувати його на практиці, нетерпимість до любых порушень законності. Так, на думку Т. Ярошевської, правова культура – це така система правових цінностей, які відображають у правовій формі стан свободи людини і громадянина. Це глибокі знання і розуміння права, ретельне виконання його вимог як усвідомленої необхідності, так і внутрішньої переконаності. Тобто володіючи високою правовою культурою, громадяни спроможні вільно себе орієнтувати, керуючись визначенням соціальної цінності права, власної обраної поведінки [9, С. 151]. Правова культура суспільства – різновид і невід’ємна частина загальної культури, що становить систему духовних і матеріальних цінностей у правовій сфері, розвинених суспільством завдяки постійному вдосконаленню заходів просвітницько-освітнього характеру з урахуванням загальнолюдських цінностей, та визначає рівень розвитку правової системи суспільства [7, С. 104].

Безсумніву молодь повинна мати високий рівень правової культури, бути обізнаною у законодавстві, знати свої права і обов’язки, а також механізм їх забезпечення, адже незабаром вона поповнить ряди національної еліти, прямо чи опосередковано впливатиме на процес державотворення в Україні, від її вибору значною мірою залежатиме, чи буде Україні дійсно демократичною, соціальною, правовою державою. Питання про правову освіту сучасної української молоді актуальне у зв’язку з необхідністю виховання громадян у дусі активної участі у формуванні правової держави і законослухняності, забезпечення їх правовою інформацією щодо чинного законодавства й практики його застосування, профілактики правопорушень, які скоюються на ґрунті правового нігілізму, цинізму та аморальності; формування правової культури європейського типу, яка дасть можливість громадянам інтегруватись у європейський і світовий правовий простір для реалізації своїх приватних та публічних інтересів.

Необхідно перш за все сформувати у кожної молодої людини розуміння того, яке значення має закон в житті всіх і кожного. Причому закон слід розуміти не як формальну заборону, а як керівництво до дій, компас для

прийняття правильного рішення в будь-якій ситуації, причому рішення правильного як з точки зору суспільства, такі з точки зору сучасного і майбутнього даного індивіда. Важлива роль у цьому відводиться педагогам, батькам та правознавцям.

Але слід відмітити, що правове виховання неможна зводити до завдання профілактики правопорушень. Правда, профілактичний елемент в структурі правового виховання міститься, і в багатьох випадках він має важливе значення для формування активної життєвої позиції кожного члена суспільства, уміння і готовності боротися з будь-якими негативними відхиленнями від соціальних норм. Проте правове виховання не зводиться тільки до профілактики правопорушень, а спрямоване, перш за все, на забезпечення своїми специфічними засобами досягнення спільних цілей політичного і морального виховання.

Обов'язковим елементом правового виховання молоді є демонстрація їм прикладів неухильного дотримання вимог законів у повсякденному житті, у тому числі у сім'ї, учбовому закладі, на підприємстві, у побутовій сфері. Однак не слід покладати усі надії тільки на виховну силу інформації про закон, оскільки на свідомість людини впливає ціла система факторів, досить складних, а підчас протирічливих. Тому, зокрема педагоги, та інші вихователі повинні постійно пам'ятати про те, що несправедливість в оцінці знань, приховування правопорушень, бездіяльність стосовно джерел негативного впливу на молодь – все це не тільки порушує елементарні правила педагогічної етики, але й є яскравими прикладами порушення законності, які негативно впливають на формування правосвідомості.

XXI століття вирізняється тенденціями високих технологій, порушенням екології, інтенсивний розвиток інформатики, нанотехнологій та надзвичайною динамічністю соціального життя. Звідси метою навчання і виховання у ВНЗ є не лише підготовка висококваліфікованих фахівців, зокрема майбутніх інженерів, програмістів, працівників різноманітних галузей народного господарства, а і формування готовності людини до життя і праці у світі, який надзвичайно швидко змінюється. Тобто йдеться про професійно-орієнтовану

інтелігентну самодисципліновану особистість, здатну знайти своє місце в умовах складних життєвих реалій. Крім того, європейський вимір освіти доконче потребує не лише кардинальної зміни навчально-виховного процесу у напрямі інтерактивних технологій, але й тісну взаємодію з бізнесовими структурами та реальною практикою управління виробництвом.

Суттєве місце у цьому зв'язку належить позааудиторній виховній діяльності, яка є складовою всієї системи навчання і виховання студентів. З метою апробації експериментальної моделі формування патріотизму в студентів у позааудиторній діяльності, слід окреслити напрями цього процесу, а саме: – забезпечення умов для самореалізації особистості відповідно до її здібностей, суспільних та власних інтересів; – формування національної свідомості і людської гідності, любові до природи, рідної землі, родини, свого народу, бажання працювати задля розквіту держави, готовності її захищати; – виховання правової культури: поваги до Конституції, законодавства України, державної символіки, знання та дотримання законів; – забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, старших, культури та історії рідного народу; – формування мовної культури, оволодіння і вживання української мови; – утвердження принципів загальнолюдської моралі: правди, справедливості, милосердя, патріотизму, доброти; – формування почуття відповідальності та ініціативи, підготовка молоді до життя в умовах ринкових відносин; – становлення екологічної культури людини, розуміння необхідності гармонії її відносин із природою. Для реалізації окреслених напрямів студенти повинні включатися до пізнавальної, дослідницької, наукової, трудової, природоохоронної, волонтерської, культурно-дозвілєвої, організаторської, соціально-комунікативної позааудиторної діяльності, яка здійснювалася із використанням певних форм та інтерактивних методів.

Відомо, що в студентські роки не лише розширюються знання, а й формуються світогляд для утвердження патріотизму як переконань.

Для зміцнення почуття патріотизму, розвитку організаторських, соціально-комунікативних умінь, студенти залучаються до діяльності у студентському братстві. Загалом студентське самоврядування в навчальному

закладі дозволяє змогу майбутнім фахівцям випробовувати здобуті знання, уміння та навички для майбутньої професійної діяльності та життєдіяльності. Структура студентського самоврядування вміщує постійно діючі ради, центри, клуби, студії, тощо, спрямовані на різнобічний розвиток студентів, залучення більшої їх частини до різноманітної важливої суспільної діяльності. Це, завдяки отриманню соціально-комунікативного досвіду у позааудиторній діяльності, сприяє формуванню організаторських, комунікативних умінь майбутніх працівників, спеціалістів своєї справи. Для глибокого усвідомлення своєї причетності до соціально-політичного життя нашої Української держави, її демократичних свобод, студенти бажано включати у різноманітні молодіжні акції. Саме у процес програвання соціально-політичних акцій, добровільне включення до ігор, забезпечує формування організаторських умінь. Для поглиблення естетичних, патріотичних почуттів, природоохоронних вмінь, студентів залучають для вивчення природних та історичних місць рідного краю, зокрема до участі в екскурсіях по визначних культурно-природничих місцях України. Для формування культурно-пізнавальних вмінь, патріотичних почуттів, використовуються можливості екскурсій по малих містах і селах України. Для утвердження толерантного ставлення до інших культур, народів, найздібніші студенти (знавці іноземних мов) включаються до стажування, та участі у Міжнародних науково-практичних конференціях.

Висновки. Національно-патріотичне та правове виховання студентської молоді малих міст України є одним із головних пріоритетів і органічним компонентом розвитку освіти. В основу цього виховання мають бути покладені принципи гуманізму, демократизму, наступності та спадкоємності поколінь, толерантності. Це підкреслено в Національній доктрині розвитку освіти України в ХХІ столітті. Тільки той, хто володіє не лише високими професіональними, морально-психологічними, духовними якостями, але й патріотизмом, здатен виконати свій обов'язок.

Результати громадянського виховання залежать від творчого і вмілого підходу професорсько-викладацького складу, його професіоналізму, викладання соціально-гуманітарних дисциплін, постійного пошуку найбільш

ефективних форм і методів, творчості й ініціативи у використанні в педагогічній діяльності нових, сучасних технологій.

Отже, зміст поданої статті завжди можна успішно використати для розвитку високого національно-морального почуття - любові до Батьківщини.

Література:

1. Абрамчук О.В. Студент вищого технічного закладу освіти як об'єкт і суб'єкт патріотичного виховання /Наукові записки ТДПУ ім. В.Гнатюка. – Тернопіль, 2001. – Вип.9. – С.52-57.
2. Бех І.Д. Національна ідея у становленні громадянина-патріота України (програмно-виховний контекст) /І.Д. Бех, К.І. Чорна. – Черкаси, 2010. – 40 с.
3. Вишневський О. Ще раз про народження громадянина. Національність і громадянськість у сучасному українському вихованні // Освіта – 2002. – 13 лютого. – С. 6-7.
4. Новий тлумачний словник української мови у 4 т. /В. Яременко, О. Сліпущко. – Т. 3. – К. : Аконіт, 1999. – 927 с.
5. Пічуріна-Шумейко Л. Громадянське виховання підлітків як соціально-педагогічна проблема // Рідна школа., – 2001. – № 4. – С. 6-10.
6. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556–VII //Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 37–38. – Ст. 2004.
7. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. – 520 с.
8. Шовкошитний В. Виховний ідеал /В.Шовкошитний //Національно-патріотичне виховання в контексті українського державотворення. – Васильків, 2005. – 166 с.
9. Ярошевська Т. Правова освіта для студентів вищих технічних навчальних закладів // Право України. – 2010. – № 5. – С. 149–154.